Adroddiad i'r: Cabinet

Dyddiad y Cyfarfod: 28 Mawrth 2017

Aelod / Swyddog Arweiniol: Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid

Awdur yr Adroddiad: Steve Gadd, Prif Gyfrifydd

Teitl: **Adroddiad Cyllid**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2016/17. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi'r newyddion diweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaethau y cytunwyd arnynt ar gyfer 2016/17.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod yr Aelodau yn:

i) Nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2016/17 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.
ii) Nodi'r defnydd arfaethedig o danwariant gwasanaeth lle nodir hynny, er y bydd angen cymeradwyaeth ffurfiol pan fydd yr union ffigurau yn hysbys fel rhan o'r Adroddiad Canlyniadau Terfynol.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2016/17, manylion yn **Atodiad 1.** Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185.062m (£184.756m yn 15/16). Rhagwelir y bydd tanwariant o £0.213m ar gyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol (adroddwyd tanwariant o £0.241m ym mis Ionawr). Mae'r naratif o amgylch y risgiau a'r rhagdybiaethau presennol sy'n sail i'r asesiad hwn yn cael eu hamlinellu yn Adran 6.

Cytunwyd ar arbedion o £5.2m fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion i'w gweld yn **Atodiad 2**. Dengys yr asesiad bod 68% (68% fis diwethaf) o'r arbedion eisoes wedi'u cyflawni, gyda 2% arall (2% fis diwethaf) o arbedion yn gwneud cynnydd da, sy'n golygu ei bod yn debygol y bydd cyfanswm o 70% yn cael ei gyflawni. Mae hyn yn gadael 25% o arbedion sy'n cael eu dosbarthu fel rhai wedi'u gohirio (sy'n golygu bod disgwyl i'r arbedion hyn gael eu cyflawni o hyd yn 2017/18) a dim ond 5% o arbedion na ellir eu cyflawni o fewn yr amser hwn. Adroddir ar y sefyllfa derfynol yn Adroddiad Cyllid y mis nesaf.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae naratifau gwasanaethau pwysig i'w gweld yn y paragraffau isod.

Mae **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** ar hyn o bryd wedi eu nodi i orwario o £121k (£129k y mis diwethaf). Mae'r gorwariant yn ymwneud â'r meysydd canlynol:

- Costau diswyddo mewn perthynas â'r ailstrwythuro arfaethedig.
- Costau wrth gefn uwch na'r disgwyl.
- Gwariant y cytunwyd arno mewn perthynas â phrosiect sy'n anelu at wella prosesau o fewn ffrwd waith y swyddfa arian. Nod y prosiect yw gwella effeithlonrwydd gweithredol yr ardal waith, yn ogystal â rhoi sicrwydd i'r Cyngor ynghylch cadernid y prosesau a'r systemau sydd ar waith ar gyfer ymdrin ag incwm.

Er bod y gwasanaeth yn parhau i weithio'n galed i ganfod gostyngiadau mewn gwariant o fewn y flwyddyn i liniaru effaith y gorwariant, mae'n annhebygol y bydd y gorwariant sy'n cael ei ragweld yn gostwng yn sylweddol yn y flwyddyn ariannol hon.

Rhagwelir bellach y bydd **Addysg a Gwasanaeth Plant** yn adennill costau (gorwariant net o £22k y mis diwethaf). Mae'r gwasanaeth yn cynnwys nifer o gyllidebau a arweinir gan y galw ac sydd felly'n anwadal, fel lleoliadau plant. Mae cronfeydd wrth gefn wedi'u sefydlu i helpu i reoli gwahaniaethau blynyddol, ond maent yn parhau yn feysydd risg yn 16/17 a thu hwnt. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y gorwariant yn y Gwasanaethau Plant yn £662K sy'n gynnydd o £50K o'r mis diwethaf. Y rheswm am hyn yn bennaf yw cynnydd yng nghostau lleoliadau o ganlyniad i 3 lleoliad newydd. Bydd y gorwariant yn cael ei liniaru gan y defnydd o gronfeydd wrth gefn yn 2016/17, ond mae'n debyg y bydd y pwysau yma'n parhau yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Rhagwelir y bydd **Gwella a Moderneiddio Busnes** bellach yn tanwario £67k (tanwariant o £58k y mis diwethaf) sy'n ymwneud â swyddi gwag. Mae'r gwasanaeth yn gobeithio cario'r tanwariant ymlaen i ariannu'r canlynol:

- Gwelliannau i'r Gwasanaeth Archifau £24k
- Cefnogaeth drawsnewidiol £10k ar gyfer gwybodaeth gorfforaethol yn ymwneud â rheoliadau Diogelu Data newydd
- £25k i gyflogi cymhorthydd gwybodaeth dros dro i gefnogi datblygiad y cynllun corfforaethol newydd.
- £8k o arian cyfatebol ar gyfer swydd Swyddog Prosiect Cydweithredu Hiraethog dros dro (Economi ac Adfywio Cymunedol) gyda Cadwyn Clwyd.

Mae'r tanwariant ar ôl y trosglwyddiad y cytunwyd arno o £404k i 'Ddatblygu Rhwydweithiau TG - Cronfa Wrth Gefn' er mwyn helpu i ariannu'r Strategaeth TGCh Gorfforaethol fel y cytunwyd yng nghyfarfod cabinet mis Rhagfyr. Mae'r gwasanaeth wedi llunio cynllun dwy flynedd i helpu i roi sicrwydd i Aelodau y bydd y prosiectau yn cael eu cyflawni mewn gwirionedd, ynghyd ag amcangyfrifon o'r costau. Gellir adrodd ar gynnydd y cynllun hwn i'r Cabinet yn achlysurol.

Rhagwelir bellach y bydd **Cyfleusterau, Asedau a Thai** yn adennill costau (rhagwelwyd tanwariant o £165k fis diwethaf). Mae'r symudiad yn ymwneud yn bennaf â throsglwyddo £150k o'r tanwariant i gronfa ganolog i helpu i ariannu datblygiadau Glan y Môr y Rhyl yn 2017/18 fel y cymeradwywyd gan y Cabinet fis diwethaf. Mae'r gwasanaeth hefyd yn ymdopi â phwysau ychwanegol o ganlyniad i'r difrod i Ganolfan Nova o ganlyniad i storm yn ddiweddar. Fel y gofynnwyd yng nghyfarfod y Cabinet fis diwethaf, mae dadansoddiad o'r cyllidebau ar gyfer elfen hamdden y gwasanaeth wedi ei gynnwys fel **Atodiad 3**.

Rhagwelir y bydd **Cyllid** yn adennill costau (sefyllfa o adennill costau fis diwethaf). Mae swyddi gwag sydd wrthi'n cael eu hadolygu er mwyn cyflawni'r arbedion angenrheidiol ar gyfer 2017/18 ond mae'r gwasanaeth wedi gorfod rheoli gorwariant yn y Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau oherwydd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi tynnu allan o'r cytundeb gwasanaeth a rennir ar gyfer Gwasanaeth Beili.

Gwasanaethau'r Amgylchedd a Phriffyrdd – Rhagwelir y bydd y gwasanaeth bellach yn gorwario £163k (£163k y mis diwethaf). Mae tri rheswm am y gorwariant:

- Trafnidiaeth Ysgol – mae'r polisi newydd oedd yn weithredol o Fedi 2015, a fwriadwyd i ddatrys y pwysau parhaus ar y gyllideb yn y maes hwn, wedi bod yn destun nifer o apeliadau ynglŷn â gweithredu'r polisi. Bydd datrys y materion yn golygu cynnydd parhaus mewn costau Trafnidiaeth Ysgol yn ogystal â chostau cyfreithiol penodol sy'n digwydd unwaith.
- Mae costau ychwanegol hefyd o ganlyniad i fethiant cwmni bws lleol yn ddiweddar. Mae cynlluniau ar waith ar gyfer llwybrau cludiant cyhoeddus ac ysgolion ond bydd costau ychwanegol ynghlwm â hyn. Rhagdybir ar hyn o bryd bod y cyllid y mae Llywodraeth Cymru wedi'i addo ar y ffordd er mwyn helpu i liniaru effaith ariannol y pwysau hwn o fewn y flwyddyn.
- Mae'r gwasanaeth hefyd yn wynebu pwysau yn ymwneud â chytundeb Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru - mae'r gwasanaeth wedi lleihau costau er mwyn cyfyngu ar effaith y gostyngiadau mewn ffi incwm sy'n wybyddus eisoes, ond mae'r risg o ostyngiadau pellach mewn incwm a lefelau gwaith yn parhau.

Mae'r gwasanaeth wedi llwyddo i nodi meysydd o danwariant o fewn y gwasanaeth er mwyn lliniaru rhywfaint ar y risgiau dros y misoedd diwethaf. Bydd y gwasanaeth yn parhau i reoli cyllidebau'n ofalus er mwyn ceisio sicrhau fod y gwasanaeth yn adennill ei gostau. Mae proses y gyllideb ar gyfer 17/18 yn ystyried peth o'r pwysau parhaus yn ymwneud â thrafnidiaeth.

Cynllunio ac Amddiffyn y Cyhoedd – rhagwelir bellach y bydd tanwariant o £138k (tanwariant o £40k fis diwethaf). Mae'r tanwariant yn ymwneud â chynnydd mewn ffi incwm a ragwelir, oedi mewn gwariant yn ymwneud â safleoedd i fusnesau lleol 'symud ymlaen' a gwneud y mwyaf o incwm grant sydd eisoes wedi ei sicrhau. Mae'r gwasanaeth yn gobeithio cario'r tanwariant ymlaen i ariannu'r gweithgareddau a buddsoddiadau canlynol yn 2017/18:

- £41k i fuddsoddi mewn cyfarpar parcio na fydd yn cael ei ddarparu tan y flwyddyn ariannol nesaf.
- Mae Tîm Prosiect Uwchgynllun Canol Tref y Rhyl wedi argymell fod tanwariant Economaidd a Datblygu Busnes o £32k yn cael ei glustnodi i dalu am y cyfraniad i'r gwaith modelu traffig i gyfateb y grant mae'r gwasanaeth wedi ei

sicrhau gan Lywodraeth Cymru. Ni fydd y gwariant yn digwydd tan y flwyddyn ariannol nesaf.

- Mae'r tanwariant o £65k yn ymwneud â'r oedi mewn darparu safle 'symud ymlaen' i fusnesau sy'n dechrau y mae'r Cyngor wedi eu cefnogi yn Llanelwy. Ni fydd y gwariant yn digwydd bellach tan y flwyddyn ariannol nesaf ac mae'r gwasanaeth yn gobeithio gallu cario'r cronfeydd hyn ymlaen i helpu i gyfrannu at dwf parhaus y busnesau hyn.

Gwasanaethau Cymunedol - bydd pwysau chwyddiannol fel gweithredu'r Cyflog Byw Cenedlaethol (CBC) statudol yn arwain at gynnydd mewn ffioedd cartrefi gofal. Er y gobeithir y gellir cynnwys y pwysau yn 16/17 o fewn y cyllidebau presennol a thrwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn, bydd y cynnydd blynyddol yn y CBC yn achosi pwysau sylweddol mewn blynyddoedd i ddod. Defnyddiodd Gwasanaethau Cymunedol £0.386m o gronfeydd wrth gefn yn 2015/16 er mwyn ymateb i bwysau o'r fath a rhagwelir o hyd y bydd angen i'r gwasanaeth ddefnyddio tua £1.8m o gronfeydd wrth gefn yn 2016/17. Mae Cyllid ar hyn o bryd yn gweithio gyda'r gwasanaeth i ddiwygio'r dull o ymdrin ag incwm gohiriedig gan gleientiaid a allai arwain at gydnabod mwy o incwm yn y cyfrifon y flwyddyn ariannol hon. Mater technegol yw hwn ac nid yw'n effeithio ar y cyfanswm sy'n ddyledus gan y cleientiaid. Mae'r pwysau hyn yn cael eu hystyried fel rhan o broses cyllideb 2017/18 a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Corfforaethol – Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd cyllidebau Corfforaethol yn tanwario o £0.292m (tanwariant o £0.292m y mis diwethaf). Yn ystod y blynyddoedd blaenorol hefyd mae'r Cyngor wedi casglu mwy o Dreth y Cyngor oedd yn ddyledus, gan arwain at arenillion uwch. Ni fydd y ffigurau hyn yn hysbys nes diwedd y flwyddyn ond gallant arwain at ryddhau mwy o adnoddau arian parod. Y gobaith yw y bydd gweddill y tanwariant yn y Cyllidebau Corfforaethol, yn ogystal ag unrhyw gynnydd yn yr arian parod fydd ar gael o ganlyniad i effeithlonrwydd casglu Treth y Cyngor, ar gael i'w ddefnyddio i ad-dalu'n rhannol y cronfeydd wrth gefn y rhagwelir ar hyn o bryd y bydd eu hangen i ariannu'r pwysau sylweddol yn y Gwasanaethau Cymunedol a'r Gwasanaethau Plant.

Ysgolion – Er bod ysgolion wedi derbyn amddiffyniad o 1.85% (£1.173m) maent hefyd wedi gorfod canfod arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiannol o tua £2.5m. Fel yr adroddwyd mewn adroddiadau blaenorol, roedd yn debygol y byddai'r gostyngiad ym malansau Ysgolion a welwyd yn ystod 2015/16 yn parhau yn 2016/17. Y rhagolygon ar gyfer balansau ysgol ar ddiwedd Chwefror yw balans diffyg net o £0.973m, sy'n ostyngiad o £2.535m ar y balansau a drosglwyddwyd o 2015/16 (£1.562m). Mae ysgolion yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd a thros y ddwy flynedd ganlynol i ddarparu cyllidebau cytbwys yn yr hirdymor. Ar hyn o bryd mae 23 ysgol gyda balansau a ragwelir sydd mewn diffyg, ac mae 21 ohonynt wedi cytuno ar gynlluniau adfer, a'r 2 ysgol sy'n weddill ond wedi dechrau rhagweld diffyg ac yn gweithio yn agos gyda chydweithwyr cyllid i ddatblygu a chytuno ar gynllun gweithredu.

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) - Yn dilyn dadansoddiad dwys a gynhaliwyd ar y cyd â'r broses gosod rhent ar gyfer 2017/18, disgwylir i'r balansau a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn fod yn £2.315k. Er bod hyn £0.546m yn llai nag y cyllidebwyd ar ei gyfer yn

2016/17, mae'n unol â Chynllun Busnes y Stoc Dai, sy'n rhagdybio y caiff balans o £2m ei gynnal dros y tymor canolig er mwyn lliniaru unrhyw risgiau yn y dyfodol. Mae'r gyllideb Gyfalaf o £11.8m yn cael ei rhannu rhwng gwelliannau arfaethedig i'r stoc dai bresennol (£8m) a datblygiadau tai newydd (£3.8m).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Chwefror, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £186.96m ar gyfradd gyfartalog o 4.99%. Roedd balansau buddsoddiad yn £6.7m ar gyfradd cyfartalog o 0.17%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 4**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £36.6m ac mae'r gwariant hyd yma yn £25.7m. Hefyd yn Atodiad 4 mae'r gwariant arfaethedig o £18.9m ar y **Cynllun Corfforaethol**. Mae **Atodiad 5** yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Ar ddechrau 2016/17 roedd cronfeydd arian y **Cynllun Corfforaethol** yn £2.050m. Roedd hyn ar ôl ystyried cyllid oedd wedi ei ymrwymo ac eisoes wedi ei drosglwyddo i'r cynllun cyfalaf i ariannu gwariant o £7m yn 2016/17. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant ychwanegol a ragwelir yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £2.2m.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cynhaliwyd Asesiad o Effaith llawn ar gyfer yr holl gynigion cyllidebol perthnasol oedd wedi'u cynnwys yng Nghyllideb 2016/17. Caiff yr Asesiad o Effaith ar Les newydd ei gwblhau'n unigol ar gyfer pob cynnig am arbedion cyllidebol sy'n rhan o gyllidebau'r dyfodol, er y rhagwelir na fydd angen asesiadau unigol ar gyfer arbedion effeithlonrwydd gwirioneddol.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi ei hystyried gan gyfarfodydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Briffio'r Cabinet a Briffio'r Cyngor. Adolygwyd cynigion penodol gan y pwyllgorau archwilio. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried y cynigion o ran y gyllideb. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'i bartneriaid drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y cyd. Hysbyswyd yr holl aelodau o staff am y broses o osod y gyllideb ac ymgynghorwyd yn llawn â staff sy'n cael eu heffeithio neu bwriedir gwneud hynny, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol y cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg yng nghyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant fel ei gilydd) ond byddant yn cael eu dal yn y flwyddyn bresennol ac yn cael eu hystyried fel rhan o broses y gyllideb ar gyfer 2017/18. Mae rhagolygon yn dangos y bydd balansau ysgolion yn parhau i ostwng a bydd y sefyllfa'n cael ei hadolygu'n fanwl.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu cyflawni'r strategaeth a gytunwyd o ran y gyllideb yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau yn y blynyddoedd ariannol presennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Grym i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972 i wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.